

บทที่ 8

การจัดและบริหารโครงการในโรงเรียนชุมชน

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงการวางแผนจัดโครงการ ความรับผิดชอบของบุคลากร การฝึกอบรม และการประเมินผลงาน

การพัฒนาโครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ประการแรกผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจกับชุมชนเสียก่อน ใครบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน พยายามหารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลเหล่านั้นในด้านลักษณะและบุคลิกภาพในบุคคลเหล่านี้อาจได้แก่คณะกรรมการโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และกลุ่มต่างๆ เช่นที่ได้บรรยายแล้วในตอนต้นของหนังสือเล่มนี้ ครู และผู้บริหารโดยทั่วไปมักไม่เห็นความสำคัญของการสำรวจนี้ แต่ความจริงแล้วเป็นหัวใจพื้นฐานของโครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียนทีเดียว

การวิเคราะห์ปัญหา

ก่อนที่จะดำเนินการแก้ปัญหาใดๆ ไปได้อย่างถูกต้อง โรงเรียนควรเข้าใจลักษณะปัญหาและความสัมพันธ์ของชุมชนให้กระจ่างเสียก่อน ในการดำเนินงานของโรงเรียน หากเกิดปัญหาใดๆ ขึ้นก็จะเป็นผลไปถึงการบริหารโรงเรียนได้ ในการวิเคราะห์ปัญหานั้นอาจพบว่ามีความแตกแยกเกิดขึ้นในหมู่ครูอาจารย์ ระหว่างครูและผู้ปกครอง ระหว่างนักเรียนและครู เป็นต้น

การวิเคราะห์ปัญหา เรามักจะไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาทั้งหมดได้ในระยะเวลาอันสั้น ในการวิเคราะห์เราอาจได้จากการคุยกับครูอาจารย์ทั้งหลาย การสำรวจเอกสาร การตัดบทความหนังสือพิมพ์ การสัมภาษณ์บุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน การออกแบบสอบถาม แม้กระทั่งจดหมายร้องเรียนก็อาจให้ข้อมูลบางประการแก่ผู้บริหารได้

การวางวัตถุประสงค์

หลังจากเก็บข้อมูลในด้านปัญหาและความต้องการต่างๆ ของชุมชนได้แล้ว ควรจะ ได้มีการกำหนดนโยบาย ฝ่ายโรงเรียนควรจะทราบว่าตนเองมีนโยบายหลักอย่างไร มี ขอบข่ายกว้างขวางมากน้อยเพียงใด ในชุมชนนั้นๆ นโยบายหลักที่หนีไม่พ้นก็คือ โรงเรียน จะต้องให้การศึกษาที่มีคุณค่าแก่เด็กและเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย และจากการสำรวจ ปัญหาและความต้องการของชุมชนได้แล้ว ก็ควรได้นำมากำหนดนโยบายย่อยๆ ต่างๆ ที่ สามารถดำเนินการได้ ซึ่งเป็นไปในรูปวัตถุประสงค์ต่างๆ ของโรงเรียน อันอาจได้แก่ การ สร้างความนิยมของมหาชนให้มีต่อโรงเรียน การบำรุงรักษาขวัญและความภาคภูมิใจต่อระบบ โรงเรียน การยกระดับและสถานะของครูผู้สอน การจัดความขัดแย้งความอยุติธรรมและการ โจมตีระบบการสอนวางช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่คล่องตัวในระบบโรงเรียน

การเลือกสรรวิธีการ

ประการต่อไปคือการเลือกสรรวิธีการอันเหมาะสมในการบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ คณะผู้บริหารอาจจะต้องตัดสินใจว่าควรจะทำอย่างไรที่จะปรับปรุง สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรด้วยกันเอง ทำอย่างไรบิดามารดา ผู้ปกครองของนักเรียนจะ ให้ความสนใจและร่วมมือกับทางโรงเรียนมากขึ้น ทำอย่างไรจึงจะปรับปรุงความเข้าใจอันดี ระหว่างครูและนักเรียน และครูและผู้ปกครอง ควรจะมีการจัดฝึกอบรมเสมียนพนักงานอย่างไร บ้างในการที่จะเข้าดำเนินการเพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์กับชุมชน ปัญหาที่จะต้อง ตัดสินใจเหล่านี้เป็นหัวใจของการจัดการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ทางโรงเรียนจะต้องหาทาง ดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งโดยทั่วไปคงไม่สามารถกระทำได้สำเร็จในระยะเวลา สั้นๆ ผู้บริหารจะต้องรู้จักเลือกวิธีดำเนินการที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ซึ่งเป็นการ ทำทนายประสพการณ์และสมรรถภาพของผู้บริหารเป็นอย่างดี

การวางแผนงาน

ในประการสุดท้ายคือการวางแผนงาน ซึ่งควรจะกระทำให้เข้าใจง่ายที่สุด ก่อนอื่น ควรจะมีการสรุปวัตถุประสงค์ ปัญหา และความต้องการ วิธีดำเนินการ ขอบเขตของการ ดำเนินงาน และการขยายโครงการในอนาคต เพื่อให้เห็นลักษณะงานเด่นชัดควรมีการแสดง แผนภูมิสถิติต่างๆ ความยาวของรายงานย่อนี้ไม่ควรมากหน้านัก เสร็จแล้วควรจัดพิมพ์เป็น

หลายสำเนาแจกจ่ายให้กับบรรดาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม หรือ อาจแก้ไขเพื่อนำเสนอประชาชนหรือหน่วยงานเบื้องสูงต่อไป

ความรับผิดชอบของบุคลากร

แผนงานใดก็ตามจะไม่ประสบความสำเร็จเลย หากบุคคลในองค์กรไม่รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ อำนาจ และขอบข่ายของตน ในระบบโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ครู อาจารย์ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่อื่นๆ และแม้แต่ นักเรียนก็ควรจะได้ทราบว่าเขาควรทำอะไรบ้าง และควร รับผิดชอบต่อเขตของอำนาจนั้นมีอยู่เพียงใด

เขตพื้นที่การศึกษา

ในการใช้ชื่อว่าเขตพื้นที่ศึกษานี้ก็เป็นเพียงหมายถึงผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ บริหารการศึกษาในเขตการศึกษาของตน ซึ่งในสภาพปัจจุบันของประเทศไทย น่าจะหมายถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้จะเรียกชื่อให้เป็นกลางๆ ว่าผู้บริหารการ ศึกษาสูงสุดของเขตนั้นๆ

หน้าที่ของผู้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะเป็นผู้นำการบริหาร การมีดังนี้

1. ชี้แจงให้สภาการศึกษาของท้องถิ่น (หากมี) ให้เห็นความสำคัญของการประชา- สัมพันธ์โรงเรียนที่ถูกแบบแผน
2. พัฒนาแผนการจากนโยบายที่สภาการศึกษากำหนดไว้แล้วนำไปปฏิบัติ
3. ประสานงานและมอบความรับผิดชอบให้บุคลากรต่างๆ
4. กระตุ้นให้คณะผู้บริหารในระดับรองลงมามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในโครงการ
5. จัดเตรียมและให้โอกาสในการฝึกอบรม
6. ตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียนที่มีมาจากนโยบายและความคิดเห็นของ ประชาชน
7. ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาที่สภาการศึกษาท้องถิ่น (หากมี) เกี่ยวกับคำถามอันอาจ มีของการประชาสัมพันธโรงเรียน
8. เก็บสะสมข้อมูลและผลการปฏิบัติงานของโครงการ

สำหรับศึกษาธิการในแต่ละท้องถิ่นของอนาคต หากมีการกระจายอำนาจกันอย่างแท้จริงแล้ว จะต้องเปลี่ยนการทำตามนโยบายจากผู้บังคับบัญชาส่วนกลางมาเป็นรับนโยบายจากประชาชนของท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์

โดยปกติเป็นตำแหน่งหนึ่งในคณะผู้บริหารการศึกษาของท้องถิ่นขึ้นอยู่กับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน้าที่โดยทั่วๆ ไปในปัจจุบันก็คือ การเตรียมออกข่าว หนังสือพิมพ์ การจัดเอกสารเผยแพร่การศึกษา การจัดรายการเผยแพร่ทางวิทยุและโทรทัศน์ และการจัดกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ในบางครั้งอาจได้รับมอบหมายให้ทำสไลด์และภาพยนตร์ เผยแพร่กิจกรรมการศึกษา เป็นตัวแทนของศึกษาธิการท้องถิ่นไปในการประชุมกลุ่มในชุมชน จัดการสำรวจความคิดเห็นของชุมชน การเจรจากับครูและกลุ่มผู้ปกครอง ทั้งนี้หน้าที่จะแคบหรือจะกว้างก็ย่อมแล้วแต่การกำหนดและการมอบหมายงานภายในองค์การบริหารการศึกษานั้นๆ

ผู้อำนวยการ/ครูใหญ่

ผู้อำนวยการ/ครูใหญ่ คือบุคคลที่มีความรับผิดชอบและอำนาจสั่งการสูงสุดภายในโรงเรียนของตน หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอยู่ในขอบข่ายต่อไปนี้

1. วางนโยบายการประชาสัมพันธ์ในแต่ละโรงเรียนร่วมกับคณะผู้บริหารโรงเรียน
2. จัดโปรแกรมเพื่อสนองชุมชน ซึ่งในแต่ละที่มีความแตกต่างกัน
3. วางโครงการและมอบหมายงานให้แก่บุคลากรต่างๆ
4. จัดการฝึกอบรมให้แก่บุคลากรของโรงเรียน
5. จัดดำเนินการในนโยบายที่ได้รับมอบหมายจากเบื้องบน
6. จับจุดปัญหาและเสนอข้อมูลให้แก่ศึกษาธิการ
7. จัดดำเนินการสำรวจชุมชนติดต่อกันไป
8. กระตุ้นให้บุคคลและกลุ่มต่างๆ ได้ใช้ประโยชน์สถานที่และอุปกรณ์ในโรงเรียน
9. เข้าร่วมในโครงการใดๆ ที่จะมีส่วนพัฒนาชุมชนหากมีโอกาส
10. ดำเนินการวัดและประเมินผลงานการประชาสัมพันธ์

ครูอาจารย์ (Teachers)

หากจะว่ากันไปแล้วครูก็คือ “ทัพหน้า” ของผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อการศึกษานั้นเอง เพราะเขาเหล่านั้นมีบทบาทที่จะต้องติดต่อกับสมาชิกของชุมชนในหลายระดับในหน้าที่ของครู เขาจะมีความรับผิดชอบในการร่วมงานพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ในแต่ละโครงการเขาจะต้องมีความรู้รอบในระบบโรงเรียน และสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นกับผู้อื่นได้อย่างฉลาด ต้องรู้จักมีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน บิดามารดา และชุมชน สามารถดำเนินการตามงานที่ได้รับมอบหมายมาได้ สามารถให้ข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับโรงเรียนให้แก่ผู้อื่นได้ สามารถประสานรอยร้าวกับเพื่อนร่วมงาน และสามารถประพฤติปฏิบัติตนในระบบงานนั้นได้เป็นอย่างดี มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมของชุมชนนั้นๆ และเป็นผู้ที่ควรมีทัศนคติที่ดีต่อระบบการศึกษาของรัฐ

บุคลากรที่ไม่ได้ทำการสอน (Noninstructional Personnel)

ความรับผิดชอบต่อบุคลากรที่ไม่ได้ทำการสอนนั้นมีส่วนคล้ายกับครูอาจารย์ทั้งหลาย เขาควรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการใดๆ มีความรู้เกี่ยวกับระบบโรงเรียนพอสมควร และสามารถทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ สร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีกับชุมชนหรือผู้มาติดต่อปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย ให้ข้อเท็จจริงที่ได้ถามมาจากบุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆ หลีกเลี่ยงการวิจารณ์โรงเรียนต่อสาธารณชน รายงานความรู้สึกความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน

การฝึกอบรม (In - Service Training)

ในโครงการใดๆ เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนบุคลากรทุกคนในโรงเรียนควรได้มีความรู้และทักษะเพื่อให้มีความสามารถสมกับความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายมา การฝึกอบรมอาจจะกระทำได้ 2 ทางใหญ่ๆ ด้วยกันคือ การให้การฝึกอบรมด้วยการเรียนการสอนโดยตรง และประการที่สองอาจเป็นการให้โดยทางอ้อม ส่วนโครงการที่แต่ละบุคคลจะได้รับนั้นอยู่กับประสบการณ์เดิม ความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล

การฝึกอบรมโดยตรง (Direct Training)

กระทำได้หลายวิธีด้วยกัน คือ

1. การปฐมนิเทศ (Orientation Program) ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรโรงเรียนที่เพิ่งเข้ามาใหม่ได้ทราบระบบงานของโรงเรียน อันเป็นการทำความคุ้นเคยกับแนวทางปฏิบัติงานเบื้องต้น ในการฝึกงานนี้ควรให้เขาทราบวัตถุประสงค์และกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน บุคคลที่ได้รับการปฐมนิเทศอย่างดีแล้ว จะมีความเข้าใจในสภาพโรงเรียนดีขึ้น

2. เปิดวิชาที่ฝึกอบรม (In - Service Course) เป็นลักษณะวิชาอย่างเป็นทางการ มีผู้บรรยายหรือผู้สอน ทั้งจากภายในและภายนอกระบบโรงเรียน ในวิชานี้อาจเปิดได้ในทุกด้านหรือสาขาที่เป็นประโยชน์และจำเป็น วิชาเหล่านี้อาจได้แก่การทำภาพยนตร์ การออกรายการโทรทัศน์ วิทยุ การทำข่าว การจัดรายการภาพยนตร์ การสัมภาษณ์ การรายงานข่าว การสำรวจความคิดเห็น และการเขียนจดหมายติดต่อ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรที่สนใจพิเศษได้มีโอกาสได้รับการฝึกฝนทางเทคนิค และรู้จักใช้เครื่องมือสื่อสารติดต่อที่จำเป็น

3. การเข้าห้องปฏิบัติการ (Workshops) หมายถึงการได้มีโอกาสเข้าไปทำการปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ในสภาพที่เป็นอยู่ หรือการให้มีโอกาสปฏิบัติการที่ต้องลงมือกระทำ อาจจะมีการจัดในระหว่างการเรียนปกติ หรือในภาคฤดูร้อน ผู้เข้าอบรมอาจแยกออกเป็นกลุ่มย่อยๆ โดยมีที่ปรึกษาสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ กลุ่มที่จัดขึ้นนี้อาจได้รับการฝึกหรือลงมือปฏิบัติการในการออกเยี่ยมบ้านต่างๆ

4. คลินิก (Clinics) เป็นชื่อที่ใช้เรียกการฝึกอบรมที่กระทำในระยะสั้น แต่ต้องฝึกอย่างหนัก เป็นการจัดสำหรับบุคลากรที่ต้องการฝึกพิเศษเฉพาะด้าน เช่น การฝึกการเขียนหรือรายงานข่าว ต้องทำการศึกษาข่าวที่ได้ทำไปแล้ว และพยายามหาทางที่จะสามารถทำได้ดียิ่งขึ้น ปกติวิธีนี้จะไม่ค่อยได้ใช้กันในการฝึกอบรมบุคลากรของโรงเรียนมากนัก

5. การจัดประชุมพิเศษ (Special Meetings) ในบางครั้งผู้บริหารอาจเรียกประชุมได้ เพื่อการฝึกอบรมการประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะ ทั้งนี้จะต้องเลือกทำต่อเมื่อมีความจำเป็นจริงๆ และในการนี้จะได้ผลดียิ่งขึ้นหากได้มีการเตรียมอุปกรณ์การสอน หรือวัสดุต่างๆ ที่จะแสดงอย่างพร้อมเพรียง

6. การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน (Pre-School Conference) อาจมีการใช้เวลาตั้งแต่ 3 วันถึง 2 สัปดาห์ ในการนี้ครูอาจารย์สามารถเข้าร่วมได้โดยไม่ต้องเป็นหน่วยงานสอน อาจมีการให้ข้อเสนอแนะจากบุคคลภายนอกได้

7. **กลุ่มศึกษา (Study Groups)** เป็นประโยชน์ในการศึกษาปัญหาเฉพาะ เกี่ยวกับสัมพันธภาพในการทำงาน การเข้าร่วมกลุ่มควรเป็นไปในรูปอาสาสมัคร ส่วนผู้นำของกลุ่มควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษในด้านนั้นๆ และแต่ละกลุ่มจะไม่ศึกษาปัญหามากกว่าด้านเดียว ปัญหาเหล่านี้อาจได้แก่สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครองและศิษย์เก่า

8. **การประชุมคณาจารย์ (Faculty Meeting)** สำหรับการประชุมเพื่อฝึกอบรมเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ ควรให้มีการกำหนดหัวข้อในการประชุมในหมายเหตุเอาไว้ล่วงหน้า ประเด็นที่ประชุมนี้ควรได้มาจากความสนใจของครูอาจารย์ และการประชุมนี้ควรมีการเตรียมภาพยนตร์ สไลด์ แผนภูมิ กราฟ และเอกสารต่างๆ ไว้ให้พร้อม

9. **การประชุมรับประทานอาหารกลางวัน (Luncheon Meetings)** อาจมีการจัดฝึกอบรมโดยให้มีทุกๆ เดือน โดยมีการรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน นับได้ว่าเป็นการประชุมที่สร้างบรรยากาศได้อย่างดี แต่ปัญหาอาจมีคือในเรื่องการจัดหางบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากไม่เข้าใจวัตถุประสงค์กันดีเพียงพอแล้ว อาจทำให้บุคคลภายนอกเข้าใจผิดว่าครูอาจารย์ใช้เงินสิ้นเปลือง และใช้ชีวิตไม่เหมาะสมกับครูที่ดีทั้งหลาย

การฝึกอบรมโดยทางอ้อม (Indirect Training) อาจกระทำได้หลายวิธีด้วยกัน คือ

1. **คู่มือ (Handbooks)** การแจกจ่ายคู่มือให้แก่บุคลากร ประการแรกควรให้ครูได้ทราบข้อมูลและสภาพการณ์ของโรงเรียน ตลอดจนระบบการบริหารอุปกรณ์ และนโยบายที่สัมพันธ์กับชุมชน ประการที่สองการแจกแนวปฏิบัติเฉพาะตำแหน่ง ความรับผิดชอบของแต่ละคนที่พึงมีในการปฏิบัติหน้าที่ของตน และคู่มือเหล่านี้ควรปรับปรุงได้ทุกๆ ปี

2. **เฮาส์ออร์แกน (House Organds)** เป็นการจำหน่ายแจกเอกสาร อาจจะเป็นรูปของนิตยสาร ข่าว โบปลิว หรือแผ่นพับ เป็นการเตรียมให้แก่บุคลากรของโรงเรียนซึ่งอาจจะออกทุกๆ ครั้งเดือน หรือหนึ่งเดือน เอกสารเหล่านี้จะเป็นการรายงานให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวของหน่วยงาน และอาจมีข้อเสนอแนะสำหรับการประชาสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ในการนี้อาจรวมกับการประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ที่ได้ประกอบกิจกรรมที่น่าสรรเสริญด้วย

3. **ภาพยนตร์และสไลด์ (Films and Slides)** อาจจัดฉายให้คณาจารย์หรือบุคลากรอื่นได้ชมเป็นครั้งคราว เกี่ยวกับการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ภาพที่ได้เห็นกับตาย่อมสร้าง

ความคิดและความเข้าใจได้ลึกซึ้งและคงทน แต่ในระบบโรงเรียนโดยทั่วไปคงไม่สามารถจัดเตรียมภาพยนตร์ได้ ส่วนสไลด์นั้นเป็นสิ่งที่จัดเตรียมได้ไม่ยาก หรือหากไม่มีอาจขอยืมจากหน่วยงานอื่นๆ ได้

4. กรณีศึกษา (Case Studies) กรณีเหล่านี้อาจได้เกิดขึ้นภายในหรือภายนอกโรงเรียน แล้วเราได้ทำมาเป็นอย่างใดในการศึกษา คือความเห็นจริงเห็นจัง และสามารถสร้างทางแก้ปัญหาที่ปฏิบัติจริงได้ในแนวทางที่ยอมรับร่วมกัน กรณีศึกษานี้อาจตีพิมพ์ในเอกสารของทางโรงเรียนในรูปเอกสารรายสัปดาห์หรือรายเดือนก็ได้

5. ป้ายประกาศ (Bulletin Boards) สิ่งที่เราต้องการให้คณาจารย์ทราบ อันเป็นประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์ สามารถนำไปติดเอาไว้เพื่อให้อ่านทำความเข้าใจได้

6. เอกสารจากภายนอก (External Publications) เอกสารจากภายนอกอันเป็นประโยชน์ต่อการบริหารประชาสัมพันธ์ทั้งโดยตรงและทางอ้อม ได้มีการจัดพิมพ์โดยสำนักและสมาคมทางการศึกษาต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการให้ความรู้และสาระต่างๆ แก่ครูได้มาก

7. การใช้ Checklists และ Rating Scales เครื่องมือนี้เป็นแบบทดลองหรือแบบสอบถามที่ให้ครูอาจารย์ประเมินผลการทำงานของตนเอง เกี่ยวกับปฏิบัติการทางประชาสัมพันธ์ จะเป็นประโยชน์มากหากครูอาจารย์มีที่ค้นคว้าในการวิเคราะห์ตนเองดี และมีความซื่อตรงในตนเองเป็นหลัก

การประเมินผลงาน ในการประเมินผลงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือการวิเคราะห์ดูว่าโรงเรียนได้ดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ในบางครั้งเราอาศัยการวัดและประเมินผลด้วยการสังเกต การรับฟัง การยินยอม ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถเชื่อถือได้ การเตรียมการที่จะวัดความสัมฤทธิ์ผลของโครงการจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ในปัจจุบันการวัดประเมินผลงานการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ก็ยังมีได้ก้าวหน้าไปมากนัก วิธีการที่ใช้ในการเก็บข้อมูลก็มีอยู่จำกัด วิธีการต่อไปนี้มีได้ใช้ในการประเมินผลงานในปัจจุบัน

1. การสังเกต (Observations) การสังเกตจะได้ผลต่อเมื่อได้กระทำด้วยความระมัดระวัง และมีสายตาที่เป็นกลาง จากการสังเกตเราจะพบว่าพ่อแม่ และนักเรียน มีความรู้สึกดีร้ายต่อโรงเรียนอย่างไรบ้าง คงมีความกระตือรือร้นในการปรับปรุงมนุษยสัมพันธ์หรือเปล่า สนใจต่อเด็กนักเรียนเพิ่มขึ้น หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนมากน้อยเพียงใด นอกจาก

นี้ยังอาจสังเกตได้จากการอ่านบทความที่มีไปถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ คำบอกเล่าจากผู้ปกครอง การสนทนากับกลุ่มผู้นำในทางการศึกษาต่างๆ ความร่วมมือระหว่างทางบ้านและทางโรงเรียน ฯลฯ

2. การบันทึก (Records) จากบันทึกที่ได้กระทำมาเป็นเวลาติดต่อกันเกี่ยวกับจดหมายร้องเรียน ข้อวิพากษ์วิจารณ์ว่ามีน้อยลงหรือมากขึ้น การบันทึกรายงานการประชุมของสมาคมครูผู้ปกครอง เอกสารต่างๆ รวมทั้งรายงานการประชุม จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ของโรงเรียน

3. การสอบถามทางโทรศัพท์ (Telephone Surveys) อาจใช้ในกรณีที่ทางโรงเรียนออกรายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา แล้วมีการถามความคิดเห็นของผู้ชมหรือผู้ฟัง การสุ่มตัวอย่างอาจกระทำได้จากสมุดโทรศัพท์นั่นเอง การถามนั้นจะถามได้ไม่เกิน 2-3 คำถาม ในประเทศไทยโอกาสที่จะกระทำเช่นนี้ได้คงจะมีแต่ส่วนกลางของประเทศเท่านั้น เพราะการใช้โทรศัพท์ยังไม่เป็นสื่อที่ดีในการติดต่อสื่อสารทั่วประเทศหรือในระดับต่างจังหวัด

4. การออกแบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นวิธีการประเมินผลที่ใช้กันมากที่สุด และสามารถมีข้อมูลที่มีตัวเลขเปรียบเทียบกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งอาจจะกระทำในรูปของการให้คะแนนผลงานออกเป็นสเกลต่างๆ เช่น มีการถามว่า “ท่านเห็นว่าการดำเนินงานของโรงเรียนในรอบปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร 1) พอใจมากที่สุด 2) พอใจ 3) ไม่น่าพอใจ เป็นต้น ในแบบสอบถามมาตรฐานที่เราจะกระทำในแต่ละปี เราจะต้องพบความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเป็นไปได้ทั้งในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงอย่างเห็นได้ชัด เพราะมีตัวเลขที่ประเมินออกมาได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนกับชุมชนคือ

กิจ แจกโวัน (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การเสนอรูปแบบการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนประถมศึกษา : การศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัดศรีสะเกษ

2. เพื่อเสนอรูปแบบที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลของการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน วัตถุประสงค์ วิชิตำเนินงาน ลักษณะของกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน การประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ หน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ การจัดหาและจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน การประเมินโครงการของการจัดกิจกรรมและการเสนอแนะวิธีการแก้ไขอุปสรรคและปัญหาของการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนประถมศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม เห็นด้วยกับรูปแบบการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นว่า มีความเหมาะสม กลุ่มเนื้อหาสาระสำคัญ มีขั้นตอนแนวการดำเนินงานที่ดี และสามารถนำไปปฏิบัติได้ นอกจากนี้ยังได้ให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมคือ การนำรูปแบบของการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้นั้น ควรปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น การใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมควรใช้อย่างประหยัดและไม่ควรเรียไ้จากผู้ปกครอง สำหรับเวลาการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรได้พิจารณาถึงความพร้อมของโรงเรียนและผู้ปกครอง กล่าวคือ ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อเวลาเรียนของนักเรียน และควรเป็นระยะเวลาที่ผู้ปกครองว่างจากการประกอบอาชีพ ครูจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชน ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเหล่านี้มาปรับปรุงรูปแบบที่สร้างขึ้นเป็นรูปแบบส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนประถมศึกษาของจังหวัดตรัง

ดิลก พัฒน์วิชัยโชติ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษากิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาตามความคิดเห็นของครูใหญ่ ครู กรรมการศึกษา และประชาชน

3. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัย

1. การศึกษากิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูใหญ่และครู กับกรรมการศึกษาและประชาชน ในสภาพที่ปฏิบัติจริง และในสภาพที่ควรปฏิบัติ ปรากฏผลดังนี้

ในสภาพที่ปฏิบัติจริง ทั้ง 8 กิจกรรม ครูใหญ่และครูมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 กิจกรรม คือ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนระดับปานกลาง 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการศึกษา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ กิจกรรมด้านการประชุมสัมพันธ์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าดีเด่นและวันศิษย์เก่า และระดับน้อย 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาคมและมูลนิธิ กิจกรรมส่งเสริม การศึกษานอกโรงเรียน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนศึกษา

สำหรับกิจกรรมการศึกษาและประชาชนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางมี 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรรมการศึกษา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน กิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนศึกษา และระดับน้อยมี 3 กิจกรรม คือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาคมและมูลนิธิ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าดีเด่นและวันศิษย์เก่าและกิจกรรมส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน

ในสภาพที่ควรปฏิบัติ ครูใหญ่และครูกับกรรมการศึกษาและประชาชนมีความคิดเห็นตรงกันเกี่ยวกับทั้ง 8 กิจกรรมดังกล่าวว่าควรปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกกิจกรรม

2. การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูใหญ่และครู กับกรรมการศึกษาและประชาชนในสภาพที่ปฏิบัติจริง และในสภาพที่ควรปฏิบัติ นำมาจัดลำดับตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 8 ได้ดังนี้

ในสภาพที่ปฏิบัติจริง การจัดลำดับตามความคิดเห็นของครูใหญ่และครูเป็นดังนี้คือ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรรมการศึกษา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ กิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าดีเด่น

และวันศิษย์เก่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาคมและมูลนิธิ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนศึกษา และกิจกรรมส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน

สำหรับกรรมการศึกษาและประชาชน การจัดลำดับตามความคิดเห็นเป็นดังนี้ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรรมการศึกษา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนศึกษา กิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาคมและมูลนิธิ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าดีเด่นและวันศิษย์เก่า และกิจกรรมส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน

ในสภาพที่ควรปฏิบัติ การจัดลำดับตามความคิดเห็นของครูใหญ่และครูเป็นดังนี้ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรรมการศึกษา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ กิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าดีเด่นและวันศิษย์เก่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาคมและมูลนิธิ กิจกรรมส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนศึกษา

สำหรับกรรมการศึกษาและประชาชน การจัดลำดับตามความคิดเห็นเป็นดังนี้ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกรรมการศึกษา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน กิจกรรมด้านการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าดีเด่นและวันศิษย์เก่า กิจกรรมส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนศึกษา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาคมและมูลนิธิ

3. ปัญหาในการจัดกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูใหญ่และครู เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนกรรมการศึกษาและประชาชนเห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

4. การศึกษาและวิเคราะห์เอกสารรายงานการประชุมกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา 30 โรงเรียน ปรากฏผลดังนี้ โดยเฉลี่ยมีกรรมการศึกษาโรงเรียนละ 15 คน มีการประชุมกรรมการศึกษาปีละ 2 ครั้ง กรรมการศึกษามาประชุมครั้งละ 12 คน สำหรับเรื่องที่ประชุมเรียงตามลำดับความถี่สูงสุดและรองลงมาอีก 2 ลำดับ คือ ลำดับที่ 1 เรื่องการชี้แจงระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกรรมการศึกษาและหน้าที่ของกรรมการศึกษา การเลือกตั้งประธานและรองประธาน และการมอบหนังสือแต่งตั้งกรรมการศึกษา ลำดับที่ 2 เรื่องการจัดสร้างรั้วโรงเรียน สนามกีฬา ถังน้ำฝนและถนน และลำดับที่ 3 มี 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องการจัดงานวันสำคัญแห่งชาติ เช่น วันประถมศึกษาแห่งชาติ วันเด็กแห่งชาติ และเรื่องการจัดงานประจำปีของโรงเรียน

ภูวนาด คงแก้ว (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 22 คน และนายกสมาคมผู้ปกครองและครู จำนวน 18 คน

ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะมีคณะกรรมการงานโรงเรียนกับชุมชนรับผิดชอบ มีการสำรวจชุมชนด้วยการสอบถามข้อมูลจากนักเรียนและผู้ปกครอง โรงเรียนสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติทั้งด้านวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม และกีฬา แต่ชุมชนให้ความสนับสนุนกีฬามากกว่าด้านอื่นๆ การให้บริการชุมชน โรงเรียนให้บริการชุมชนทุกด้าน โดยมีรูปแบบเป็นเอกสารเผยแพร่ในด้านต่างๆ การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน โรงเรียนดำเนินการโดยจัดโครงการพัฒนาชุมชนโดยชุมชนจะสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน โรงเรียนได้รับความสนับสนุนจากชุมชนด้านทุนทรัพย์และวัสดุครุภัณฑ์ และมีการประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยหัวหน้างานโรงเรียนกับชุมชนแล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแผนงานต่อไป

ปัญหาที่พบจากการวิจัยคือ ผู้รับผิดชอบการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่มีความชำนาญในการเขียนแผนงาน ขาดวัสดุ ครุภัณฑ์ในการเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน ครูอาจารย์มีภารกิจมากไม่มีเวลาให้บริการชุมชน ชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ชุมชนมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และการประเมินผลความล่าช้า

กอบเกียรติ เจริญพานิช (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “กิจกรรมของโรงเรียนที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและชนบท จังหวัดเพชรบูรณ์”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากิจกรรมของโรงเรียนที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและในชนบท จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านของประเภทกิจกรรมที่ทางโรงเรียนได้จัดดำเนินการในแต่ละปี การเตรียมการจัดกิจกรรม การดำเนินการจัดกิจกรรม การนิเทศและการประเมินผลการจัดกิจกรรม และศึกษาปัญหาการดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและในชนบท จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษากิจกรรมของโรงเรียนที่ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและในชนบท จังหวัดเพชรบูรณ์และปัญหาการดำเนินการจัดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร ครู และกรรมการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองและในชนบทขนาดใหญ่ กลาง เล็ก จำนวน 6 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนประถมศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้

2. คุณลักษณะของกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนคือ สร้างความสนุกประทับใจ ก่อประโยชน์แก่คนในชุมชนและนักเรียน สร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้ร่วมกิจกรรม เผยแพร่ข่าวสาร นโยบายของโรงเรียน

3. การเตรียมกิจกรรมมี 3 แบบ คือ โรงเรียนเตรียมกิจกรรมฝ่ายเดียวคือ กิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้บริการชุมชน กิจกรรมของโรงเรียนที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วม ชุมชนจัดเตรียมการฝ่ายเดียวได้แก่กิจกรรมการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน โรงเรียนและชุมชนร่วมจัดเตรียมการได้แก่ กิจกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น

4. การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะดำเนินการซ้ำๆ กันทุกปี ระยะเวลาในการปฏิบัติจะใช้เวลาเสร็จสิ้นเพียง 1 วัน

5. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการนิเทศ และประเมินผลกิจกรรมโดยวิธีการสังเกต

6. ปัญหาในการดำเนินกิจกรรม ผู้บริหารและครูมีภาระงานมาก นำท่วมอาคาร สถานที่ เวลาการจัดกิจกรรมกระทบเวลาเรียน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ ขาดบ้านพักครู คนในชนบทอพยพแรงงานสู่เมืองหลวงจึงไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาหาคำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะและเงื่อนไข รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากปรากฏการณ์ในชุมชน

ผลการวิจัย

ผลของการวิจัย พบว่า สิ่งสำคัญที่สุดที่เป็นสิ่งกำหนดกระบวนการและแบบแผนของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เงื่อนไขทางด้านบริบทของชุมชน คือ เงื่อนไขที่เกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน และเงื่อนไขทางด้านโรงเรียน และที่สำคัญ คือ การกำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนตรงกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในชุมชน คือ ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียน คณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ส่วนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนร่วมดำเนินการ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน 3) การสร้างเครือข่ายของกลุ่มผู้มีส่วนร่วม 4) การสร้างกิจกรรม 5) การต่อรองเพื่อการดำเนินการ 6) การร่วมกันดำเนินการ 7) การร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ 8) การร่วมกันรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ซึ่งจากกระบวนการมีส่วนร่วมดังกล่าว ทำให้แบบแผนการมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแบบแผนของการมีส่วนร่วมเป็นแบบเหลื่อมล้ำ (Inequity participatory pattern) ตามบทบาทการมีส่วนร่วมคุณสมบัติของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมและกิจกรรมที่โรงเรียนต้องการ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งสามารถจำแนกตามหมวดหมู่ของคุณสมบัติ เป็น 3 แบบแผน ย่อย คือ แบบแผนการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ (Full participatory pattern) แบบแผนการมีส่วนร่วมเป็นบางส่วน (Partial participatory pattern) และแบบแผนการมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal participatory pattern)